

**Posudek na bakalářskou práci Michala Pečeného
„Vývoj plodnosti v okrese Most v období 1990 - 2008“**

Předkládaná bakalářská práce se skládá z 61 tiskových stran obsahujících kromě textu rovněž grafy a tabulky. Autor se věnoval tématu čistě demografickému, se zaměřením na území, ke kterému – jak píše - má osobní vztah. Práce je rozdělena do Úvodu, 6 strukturovaných kapitol: 1. *Vývoj plodnosti v letech 1990 – 2008*, 2. *Vzdělání – hlavní aspekt při plánování počtu dětí*, 3. *Věková struktura Ústeckého kraje*, 4. *Vývoj plodnosti v Ústeckém kraji v letech 1990 – 2008*, 5. *Charakteristika okresu Most*, 6. *Sociálně ekonomické aspekty okresu Most a Závěru*. Cíl práce autor definoval jako prostudování ukazatelů plodnosti na regionální úrovni a srovnat je s daty za Českou republiku. Nahrazení údajů za město Most údaji za okres je vcelku logický krok – problém však spíše než v sehnání potřebných dat (jak uvádí autor) spočívá ve velikosti souboru za město Most a tedy nutnému kolísání hodnot (z čehož se pak špatně dělají závěry).

První kapitola je věnována vývoji plodnosti v České republice v posledních dvaceti letech a autor začíná vymezením pojmů plodnosti. To mohl dát klidně před hodnocení vývoje plodnosti v ČR a pojmy doplnit způsobem výpočtu, i když se jedná o standardní ukazatele jako je úhrnná plodnost, specifické míry, průměrný věk, ap. Autor v této kapitole vychází ze standardních poznatků tak, jak je uvádí řada autorů (cit. Rychtařikové, aj.). Další kapitola – *Vzdělání* - je věnována diferenciacímu faktoru plodnosti, kterým je vzdělání. Autor v této části citoval ukazatel konečné plodnosti, mohl však tuto kapitolu rozšířit o specifické míry, at již citací pramenů sčítání nebo vlastními výpočty.

Třetí kapitola je věnována věkové struktuře obyvatelstva Ústeckého kraje a nabízí se otázka, zda by nebylo vhodnější jí sloučit s následující kapitolou vývoj plodnosti v Ústeckém kraji, protože věková struktura je buď výsledkem (jako v případě demografických prognóz) nebo východiskem – právě pro analýzu plodnosti. Na druhou stranu si nemyslím, že by tento zvolený postup byl chybou. Předmětem čtvrté kapitoly je vývoj plodnosti v Ústeckém kraji a ten je vztahován k porovnání s celorepublikovými údaji. Pro analýzu jsou použity klasické ukazatele, jako je úhrnná plodnost, míry plodnosti podle věku a průměrný věk matek. Zjištěná, resp. známá úroveň plodnosti je v Ústeckém kraji odlišná, což autor práce demonstruje několika vypovídajícími grafy. Dalším zdrojem porovnání je legitimita, kde jsou rozdíly ve srovnání s hodnotami za ČR ještě vyšší.

Pátá kapitola je věnována demografické analýze okresu Most v kontextu vývoje Ústeckého kraje a České republiky. Autor tuto část pojal širěji: v úvodu se věnuje geografické charakteristice území, životním, ekologickým i sociálně ekonomickým podmínkám. Slovně je tato část popsána vcelku srozumitelně, určitým nedostatkem je absence kvantitativních měř, když tyto údaje nepochybně existují – ať již demografické (např. údaje sčítání lidu) i ostatní (např. úroveň nezaměstnanosti z údajů MPSV). Vybrané demografické ukazatele použil autor stejně jako v předchozí kapitole. Z předložených údajů i jejich grafického zobrazení je patrné, že hodnoty za okres Most se ve vztahu k hodnotám za Ústecký kraj liší a je logické si položit otázku, proč tomu tak je.

Tomu se autor věnuje v 6 kapitole, která má název *Sociálně ekonomické aspekty okresu Most*. Autor pracuje se sociálně ekonomickými jevy stejnými jako v kapitole páté, přiřazuje k nim dále národnost, hlubší pozornost pak správně věnuje vzdělání, ke kterému je dostatek demografických dat, především ze zdrojů sčítání. Vymezení subpopulace romské, jako té, která má odlišné demografické chování je sice správné, problémy s údaji dat v této oblasti jsou však dostatečně známé. Autor se s touto skutečností vypořádal docela úspěšně: cituje několik zdrojů údajů o romské populaci. Důležitá je kapitola věnovaná postojům Romů ke

vzdělání, byť se jedná o šetření, které má k reprezentativitě pravděpodobně daleko. Další část je věnována úrovni bydlení v okrese Most a zdrojem jsou údaje v výsledků sčítání 2001. Zajímavá je podkapitola 6.5.2 Nezaměstnanost, s dostatkem údajů, k této problematice. V další části této kapitoly přechází autor od situace v okrese Most k celostátní problematice – sociální politice státu. Tato část mohla naopak tvořit samostatnou kapitolu. V závěru pak autor shrnuje zjištěné poznatky

Autor prokázal především schopnost samostatné práce se zvoleným tématem. Určitým nedostatkem práce je nedostatek hlubší provázanosti jednotlivých deskripcí. Ty jsou posuzovány odděleně, s racionálním předpokladem, že spolu souvisí. Jenže takto konstruované hypotézy je pak třeba potvrdit nebo odmítnout. Je ale pravda, že potřebné vědomosti k takovému přístupu získávají studenti až v rámci magisterského studie (např. nástroje vícerozměrné demografické analýzy) a třeba se k tomu jednou autor takto vrátí.

Přes tyto dílčí výhrady navrhuji práci jednoznačně k obhajově.

Ing. Jaroslav Kraus, Ph.D.
11. září 2009